

Piet H. de Jong

Samenleving moet verschil accepteren

> Den Haag

... De seculiere meerderheidscultuur is op weg naar monocultuur.

... De 'gouden regel' uit de Bijbel is handvat om uit juridische impasse te komen.

Naarmate Nederland meer en meer een seculier land wordt, heeft het meer moeite met het 'multicultureel en multireligieus worden van de samenleving'. Die spanning wordt steeds meer en steeds vaker zichtbaar bij de botsing van verschillende grondrechten. Artikel 1 van de Grondwet, met nadruk op het gelijkheidsbeginsel en anti-discriminatie, kan zo maar botsen met artikel 6 (godsdienstvrijheid) of artikel 23, waarin de onderwijsvrijheid is verankerd.

Dit kan een juridische of zelfs saaie constatering lijken, maar dan bedriegt de schijn. Het gaat bij deze spanningen tussen grondrechten om concrete en actuele debatten, zoals de kwestie van de homo-leerkracht aan de dr. K. Schilderschool in Oegstgeest, het politieke debat over het initiatiefwetsvoorstel van Marianne Thieme (PvdD) om het onverdoofd ritueel slachten bij wet te verbieden. Of ook de opdracht van de Hoge Raad aan de regering om actie te ondernemen tegen de SGP vanwege haar vrouwenstandpunt.

Over dit spanningsveld schreef dr. Henk Post, zelfstandig ondernemer en juridisch publicist, zijn boek *Godsdienstvrijheid aan banden*, dat hij vandaag tijdens een debat presenteert. Post concludeert aan de hand van reeks actuele discussies, zoals hierboven genoemd, dat het voor iedereen lastig is een democratische gezindheid aan de dag te leggen. Elk mens heeft de neiging anderen zijn waarden op te leggen. In het publieke en politieke domein spelen machtsverhoudingen een belangrijke rol.

Post stelt vast dat minderheden daarbij te lijden hebben onder de superioriteitsgevoelens van meerderheden. 'De Nederlandse meerderheidscultuur is seculier van aard en ontwikkelt zich van een pluriforme naar een monocultuur.' Een verschuiving die gepaard gaat met een verharding in het debat rond het omgaan met of accepteren van verschillen. Voor een vreedzaam samenleven is het nodig dat 'we als burgers elkaar zoveel mogelijk vrijheid gunnen om naar eigen overtuiging en inzicht het leven in te richten.' Het gaat daarbij, stelt Post, om vrijheidsrechten die een zeer lange traditie kennen en die zijn vastgelegd in de Grond-

wet als de klassieke vrijheidsrechten.

individueel

Maar daarmee blijft de spanning tussen verschillende grondrechten bestaan. De vrijheidsrechten zijn allereerst individueel van aard. Dat wil zeggen dat de burger zich verzekerd weet van een overheid die opkomt voor de bescherming van zijn rechten.

Tegelijk kan die burger ervoor kiezen zich op godsdienstige gronden te organiseren door zich aan te sluiten bij een kerk, een politieke partij of een bijzondere school. Dan gaat het om het uitoefenen van collectieve grondrechten, zoals de godsdienstvrijheid of de onderwijsvrijheid.

Al gauw wordt tegenwoordig geroepen dat er sprake is van discriminatie als een school vindt dat de levenswijze van een homoseksuele leerkracht niet past bij haar identiteit. Of dat het discriminatie zou zijn als een vrouw in de rooms-katholieke kerk geen priester kan worden of wanneer een vrouw niet gekozen kan worden bij de SGP. Post legt in zijn studie uit dat voorop staat dat men vrijwillig lid wordt van die partij, kerk of school. De vrijheid van die instellingen hoeft 'helemaal niet te worden beperkt ten gunste van het gelijkheidsbeginsel'.

Maar opnieuw, ook dan is de spanning tussen de verschillende grondrechten niet weggenomen. Want hoe ga je om met de rechten van minderheden binnen een minderheid? Er is sprake van een 'vrijheidsparadox'. De vrijheid van het individu kan worden aangetast door een collectiviteit. Ingrijpen ten gunste van het individu kan nodig zijn, maar is tegelijk een inbreuk op het collectieve vrijheidsrecht. 'Het zal van de situatie moeten afhangen hoe we met deze vrijheidsparadox omgaan', concludeert Post. Zijn uitweg om uit de juridische patstelling te geraken is de vergaande toepassing van de Bijbelse regel die in andere godsdiensten en levensovertuigingen bekend is geworden als de 'gouden regel': 'Behandel een ander zoals je zelf behandeld wilt worden'. (Matteüs 7: 12a).

terughoudend

Het accent op die regel houdt in dat burgers iets moeten doen in plaats van laten. Post trekt daaruit ook de conclusie dat de overheid 'te allen tijde terughoudend moet zijn. Zij behoort burgers nimmer haar visie op het goede leven op te leggen.' Geeft ze wel toe aan die verleiding, dan is er sprake van staatsabsolutisme.

Het is uiteindelijk ook niet de wetgever die de godsdienstvrede in de samenleving kan bevorderen of bereiken. 'De controverses kunnen alleen beheersbaar blijven in een samenleving die ten principale bereid is haar pluriformiteit te aanvaarden.'

anp

Rutte stelt grens aan invloed SGP

> Zaandam

... De VVD zou graag stappen vooruit zetten als het gaat om medisch-ethische zaken als abortus en euthanasie, maar moet ook rekening houden met het CDA en soms de SGP.

Voor partijleider Mark Rutte staat wel voorop dat de partij op deze punten nooit een stap terug zal doen. 'Dat is de absolute bottomline.'

Dat zei Rutte na afloop van het congres van de VVD in Zaandam. De VVD-fractie stemde onlangs nog tegen een wettelijk verbod op trouwambtenaren die weigeren homo's te trouwen.

Volgens partijleider en premier Rutte is het onvermijdelijk om op sommige punten compromissen te sluiten als dat nodig is om een goede regering te kunnen vormen. 'Dat hebben we er graag voor over.'